

גליון
באר
הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

בהעלותך

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
ובן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימייל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2023

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת בהעלותך

- התייצבו וראו את ישועת ה' - האמונה מהפכת הדין לרחמים ב
- ואנכי לא ידעתי - שלוות הנפש מתוך אמונה בה' מבלי דעת כל תכנית ו'פלאן' ד
- שטו העם - שטות היא לשוטט סביבות הפרנסה כי הכל ממילא קצוב מן השמים ח
- מקשה תיעשה - עיקר חשיבות ה'עבודה' כשהיא באה מתוך קושי ושבירת היצר י
- אותי יום יום ידרושון - לעסוק בדברי תורה דבר יום ביומו יג
- והטבנו לך - להיות טוב ומיטיב ולא להיפך ח"ו טז

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד

shwrtz@bezeqint.net

פרשת בהעלותך

הולך לו לאדם כפי הסדר שהוא חישוב לעצמו (כגון שלא הרוויח את אשר חשב להרוויח, או שלא נגמר עסק פלוני, ולא נעשה שידוך פלוני, בהגיעו לחנות או לבנק אחרי טלמולי הדרכים סגר הפקיד את שערי החנות והבנק למול פניו... וכו' וכו'), שהמקבל באהבה את ה'שלא כסדר' גדלה חשיבותו עד מאד - כספר בפני עצמו, ולא עוד אלא שהיא נאמרה 'להפסיק בין פורענות לפורענות'. פירוש, שכשיקבל על עצמו כל זאת בשמחה ובטוב לבב, בזאת גופא הריהו מפסיק ועוצר את הפורעניות*.

ביו"ב איתא באור החיים הק' (שמות יד טו) דבשעה שעמדו בני ישראל על הים ומצרים נוסע מאחריהם, 'ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי', 'וקשה, ולמול מי יצעק אם לא אל ה' אלוקיו, ובפרט בעת צרה כדכתיב (יונה ב ג) קראתי מצרה לי, ומבאר האוה"ח

התייצבו וראו את ישועת ה' - האמונה מהפכת הדין לרחמים בפרשתן (י לה), ויהי בנסוע הארון... וינסו משנאיך מפניך, וברש"י 'עשה לו סימניות מלפניו ומלאחריו (היינו נ' הפוכה מב' צדדיו), לומר שאין זה מקומו, ולמה נכתב כאן, כדי להפסיק בין פורענות לפורענות. ולחד מאן דאמר בגמרא (שבת קמז.) הסימניות באות לגלות לנו שזויהי בנסוע' הוא ספר בפני עצמו. ומבאר הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע כי כל זה יתבאר ביסוד אחד, וכך פירושו, כי הנה 'ויהי בנסוע' מדבר ממסעם הראשון של בני ישראל, שעבר עליהם באותו מסע מעט ייסורים וקושי, ואילו היו מקבלים עליהם באהבה היו מתבטלים מהם כל הייסורים.

וזהו אומרם, שפרשה זו נאמרה שלא על הסדר, בשעה שנדרמה שאין העולם מתנהג כסדר הרגיל או כשאיין

א. וכבר המשיל הבעש"ט הק' זי"ע את ענין הגלות, למלכה שעברה על אחד מחוקי המלכות אשר עונש קצוב בצידו - להגלות ב'גלות' את העובר עליו, ומאחר ש'מלך במשפט יעמיד ארץ' והינו 'שומר חק' על כן לא היה בידו ברירה אלא לשלחה לארץ אחרת אשר מעבר לים, והנה באותם הימים היו הספנים כאומה בפני עצמה, שלא היו כפופים למרות המלך ולחוקיו, אלא יכלו לעשות כטוב בעיניהם הרעות... וכל מי שנזקק להפליג בספינה היה מפחד שמא יתנכלו אליו הספנים שהיו אנשים מושחתים ורעי מעללים. ותיכף משעלתה המלכה לספינה פחד לבה וחשכו עיניה, כי ראתה מי הוא ה'מושל' עליה, ונפל עליה פחד נורא כי מי יודע מה יעלה בגורלה, כשאיין מידם מציל. אך דבר אחד לא ידעה המלכה, כי הספן הראשי הנקרא רב החובל היה המלך בכבודו ובעצמו שהתחפש בדמות ספן, ואילו היתה יודעת מכך אזי לא היתה נתונה בהרגשת צר ומצוק, כי המלך נמצא איתה עימה בכל עת ובכל שעה ומה לה לפחד... ועל דרך זה ממש הוא עניין הגלות, כי הגם שהגלה אותנו הקב"ה מ"מ ה'ממונה' עלינו הוא מלך מלכי המלכים הקב"ה, והוא שוכן איתנו ממש, ואדרבה גדולה השגחתו ית' עלינו במצב זה, ואילו היינו יודעים ומאמינים שאין אחד בעולם שיכול להרע לנו, והקב"ה נמצא עמנו, וכמו שנאמר 'עמו אנכי בצרה' שוב לא היה זה 'גלות'. וזהו הביאור בדברי הגמ' (ברכות לג.) 'כל אדם שיש בו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו, מי שיש בו דעה ושכל יודע שהקב"ה עמו ואין זה גלות כלל, אלא כאילו הוא יושב תחת גפנו ותחת תאנתו בהשקט ושלווה וכמו שיהיה לאחר שיבנה בית המקדש במהרה בימינו.

כה כתב הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' זי"ע (ויקהל ג) לבאר הטעם שבאמצע פסוקי 'שירת הים' נאמר 'אמר אויב ארדוף אשיג אחלק שלל' וגו', שלכאורה תמוה מה עניינו לשירה ולהודאה על נס קריעת ים סוף, וביותר קשה, שאף אם רוצים להזכיר גם את הצרה שהיו שרויים בה מפחד אויב - הרי אין כאן המקום לציין זאת אלא היה צריך לאמרו בתחילת השירה ולא באמצע תיאור הניסים.

ומבאר על פי משל למלך גדול אשר מלך על כמה וכמה מדינות, וביום מן הימים התעורר בליבו לבחון את בני מלכותו האם הם נאמנים לו ועובדים אותו באמת, על כן שלח אחד משרי המלוכה כשהוא מצווה עליו לשנות בגדיו ולשונו ולהגיע לאחת מהמדינות בדמות מלך שרוצה לכבוש את המדינה מידי המלך ששולט בה עד עתה,

באר הפרשה - פרשת בהעלותך

ג

בכל לבם, ויסעו אל הים קודם שיחלק - על סמך הבטחון שייעשה להם נס, ובאמצעות זה תתגבר עליהם מידת הרחמים וכו' כי גדול הבטחון והאמונה הלו להכריעם לטובה.

נפלאות מצינו בגדול שכרם של המצדיקים דין שמים עליהם², דכתיב בסוף פרשתן שמרים נהייתה מצורעת כשלג 'ויצעק משה אל ה' לאמר אל נא רפא

שהרי באותה שעה היו ישראל נתונים בדין 'מה אלו אף אלו' (שמו"ר פכ"א), והוצרכו ל'רחמים' מרובים. ואף שרצה הקב"ה לזכות את ישראל בדינם, להתנהג עמהם במידת הרחמים ולעשות להם נס ופלא, אבל, לא הייתה להם כל זכות ומצוה לעורר עי"ז רחמים על עצמם. ע"כ אמר למשה מה תצעק אלי, אין הדבר תלוי בידי, כיון שמידת הדין מונעת אחרי שאינם ראויים לנס. ומה תעשה - דבר אל בני ישראל - שיתעצמו באמונה

והיו כאלו שנכנעו לו, היו כאלו שעמדו מן הצד באמרם מה לנו וצרה הזאת... יריבו המלכים ויעשו סדר ביניהם... אך היו חכמים שהתבוננו בעומק העניין, עד שהגיעו למסקנא מכמה טעמים שאין זה אלא שליח המלך שרוצה לנסות אותם אם ימרדו בו, ויצאו ואמרו 'למלך' כדברים האלו, והוטב בעיניו ומיד נסתלק משם... כי מאחר שהמה 'גילו את הסוד' והבינו את כוונת המלך, ממילא אין כל צורך יש עוד להעמידם בנסיון... וכך הוא ה'נמשל' לכל נסיונות העולם הזה ברוחניות ובגשמיות, שבאמת הכל הוא מאת ה' ב'תחפושת' ודמויות שונות, ותיכף כאשר האדם שם אל ליבו שהקב"ה הוא 'העומד מאחורי הדבר' מיד מתבטל כל הנסיון וההסתר, וכפי ששמע ממרנא הבעש"ט הק' זי"ע בזה"ל שבכל צער האדם, בגשמי וברוחני, אם נותן לב שגם בזה הצער הוא השי"ת בעצמו אלא שהוא דרך לבוש, כאשר נודע לו זה, הוסר הלבוש ונתבטל הצער וכל גזירות רעות, עכל"ק.

ובדרך זה ביאר עוד מרן הבעש"ט הק' זי"ע בלשון הפסוק אמר אויב ארדוף אשיג אחלק וגו', שנזכר כאן ה' אלפי"ן הרומזים לאלופו של עולם, שלא היה כאן אויב שאמר ארדוף אשיג אלא הקב"ה הכניס בלב פרעה לרודפם, והיינו שאלופו של עולם עשה זאת בהסתר. ובזה מבאר ה'תולדות יעקב יוסף' הטעם שנכתב פסוק זה באמצע ה'שירה', כי 'אכן זהו עיקר השבח והשירה שהיו סוברים בגלות מצרים שהוא אויב ועכשיו שהרגישו שהוא עצם ית' נעשה מן אויב אוהב, וזהו עצמות הגאולה, והוא בכל אדם ובכל זמן, מן המיצר קראתי קה - בצר הרחבת לי שזהו הגאולה עצמה (ר"ל, שבתחילה נראה הדבר כ'צר' וכ'מיצר', אך באמת אותו 'צר' הוא הגאולה והוא מביא את ההרחבה, אם יאמין האדם שה'צר' הוא השי"ת בעצמו אלא שהוא דרך לבוש וכנ"ל).

נוסיף על הדברים מה שכתב הרה"ק רבי אברהם מקאליסק זי"ע ב'אגרת הקודש' (נדפס ב'פרי הארץ' אגרת י'), וזה תוכן דבריו, שהנה כלל גדול הוא ב'לשון הקודש' כי תוספת אותיות 'ון' על התיבה הינם להורות על הקטנת הדבר (וכמו 'אישון' שבעין שמשמעותה על שם שנראה בגלגל העין דמות איש קטן, וכמו שכתבו הרד"ק מלכים ב' יח ד, ורבינו בחיי דברים לב יא) והנה תיבת 'נסיון' מורכבת היא מתיבת 'נס' בצירוף אותיות 'יון' הבאים להקטין את הדבר, והכוונה היא, כי באמת בכל 'נסיון' גנוז 'נס' אלא שהוא בקטנות ובהסתר, וכאשר האדם יודע שאין זה אלא נסיון ומאת ה' היתה זאת מיד מתבטל ונעלם כל ההסתר ומתגלה ה'נס'...

ב. סיפר הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע בבואו לנחם איש יהודי שישב שבעה על בנו שנלב"ע בשנות הבחרות, פעם נתבקשתי מאחד מפליטי המלחמה שריד חרב שאלך אל אבי הרה"ק ה'אמרי האמת' זי"ע, ואבקש ממנו איזה דבר חיזוק להחיות את נפשו השבורה ורצוצה על אבדון כל יוצ"ח בעלותם על מוקדה הי"ד, אמר לי אבי הק', כתוב לו כדברים הללו, שכאשר לקחו מדוד המלך ע"ה במלחמת ציכלג את הכל אזי ויתחזק דוד בה' אלוקיו (שמואל א' ל ו), ואח"כ החזירו לו את הכל. הוסיף הפני מנחם לספר 'עזות היתה בי', ושאלתי את אבא זצ"ל, מה ענין זה לזה, הרי אצל דוד היה 'שביה' - שהעמלקים שבו את כל אשר לו, והתחזק בה' שיושיע אותו ויחזירם לו, אבל בנידון זה הרי כולם נהרגו ונשרפו, ובמה יתחזק עתה האב השכול, השיב אבי בקצרה, כך תכתוב לו, ולא הוסיף לפרש כוונתו (אמנם אותו יהודי העיד על עצמו תמיד כי דברי הרבי חיזקו אותו ללא גבול).

וסיים ה'פני מנחם' ואמר, 'באמת עוד נקבל הכל בחזרה, וגם אם אין נראה לנו בעיני בשר היאך יתכן כדבר הזה, גם אליהו הנביא נמצא בכל ברית מילה ואין עינינו רואות'. ובפעם אחרת ביאר עוד על פי מה שאמר ה'אמרי אמת' שלעתיד לבוא יתברר כי כל עניין המיתה אינו אלא דמיון, וביאור הדברים, כי הנשמה ממשיכה לחיות, ובתחיית המתים נזכה לראות ולהשיג העניין לאשורו.

באר הפרשה - פרשת בהעלותך

ומבאר הגאון רבי שמשון רפאל הירש זצ"ל, שהנה בוודאי בני ישראל היו רוצים לנסוע תיכף ומיד לארץ ישראל בלא להתעכב זמן רב במדבר 'בארץ לא זרועה' (שהרי באותה שעה עדיין לא נגזר עליהם לשבת במדבר ארבעים שנה), וכל 'חניה' ועצירה עיכבה אותם מלהגיע למקום חפצם לארץ נושבת, ואעפ"כ עשו כדבר ה' וחנו ולא נסעו, ולא עוד אלא שבכל עת שחנו הוצרכו לפרוק כל משאם ולהעמיד את המשכן כמו שהם עומדים 'להשתקע' במקום זה לאורך ימים ושנים, וטרחו הרבה בתיקון וסידור כל ג' המחנות על תילם - בלא שמץ ידיעה אימתי יצאו שוב לדרך, ומי יודע, אולי כל טורח זה לא יהיה אלא רק ללילה אחד...

וכל סדר החיים במדבר היה בלא שום 'תוכנית' (פלאן) וידיעה... ועל כך העיד הכתוב בשבחם של ישראל ואמר 'ושמרו בני ישראל את משמרת ה' ולא יסעו' - במה שמרו על משמרת ה', בכך שלא נסעו. אמור מעתה, כי לנו נראה שה'יסעו' הוא נסיון גדול יותר מה'זיחנו', והתורה מעידה שה'זיחנו' ברצון הבורא עדיפא טפי במעלת האמונה והבטחון.

ומסיים הרש"ר הירש, שכל זאת עשה הקב"ה להרגילים במידת הסבלנות וההכנעה וההתבטלות לרצונו ית' מתוך האמונה הטהורה שאנו וגורלנו מופקדים ביד אבינו שבשמים, האלוקים הרועה אותנו עד היום הזה,

נא לה' (יב יג), ומבאר בספה"ק 'מגלה עמוקות' (פר' שמיני) בזה"ל, (שאהרן) קיבל שבר על השתיקה (ששתק כשמתו שני בניו נדב ואביהוא) וזכה להיות במדריתגת בו א-ל שנשתנה שמו למעליותא, נתנו לו מפתחות רפואה (וכמו שנאמר בויקרא יג ט) 'נגע צרעת והובא אל הכהן' (ובזה מבאר מה שנאמר) א-ל רפא נא רוא דמלה נוטריקון נ'דב א'ביהוא, באותו יום שנשרפו נדב ואביהוא זכה אהרן למדריתגת א-ל, לכן כשנצטרעה מרים ביקש משה שיתן רפואה לה, כי כבר ניתן לאהרן וזכה שתהיה הרפואה בידו, לכן עתה רפא נא לה למרים.

ואנכי לא ידעתי - שלוות הנפש מתוך אמונה בה' מבלי דעת כל תכנית ו'פלאן'

בפרשתן (ט יט-כב), 'ובהאריך הענן על המשכן ימים רבים ושמרו בני ישראל את משמרת ה' ולא יסעו, ויש אשר יהיה הענן ימים מספר על המשכן וגו', ויש אשר יהיה הענן מערב עד בקר ונעלה הענן בבקר ונסעו או יומם ולילה ונעלה הענן ונסעו, או יומיים או חדש או ימים בהאריך הענן על המשכן לשכון עליו יחנו בני ישראל ולא יסעו, וקצת צ"ב מדוע האריכה התורה לתאר את סדר ה'חנייה', ולאידך לא מצינו שום רמז בפסוקים כמה זמן היה נמשך ה'מסע' ממקום למקום, ומה 'מעלה' יש ב'זיחנו' יותר מב'יסעו'.

עוד סיפר ה'פני מנחם', מה שאמר אביו ה'אמרי אמת' לאחד מפליטי המלחמה, שהנה נאמר בתורה (בראשית מב כד) שכאשר באו האחים לקנות אוכל במצרים אצל יוסף ויקח מאתם את שמעון ויאסור אותו לעיניהם, ופירש רש"י 'לא אסרו אלא לעיניהם, וכיון שיצאו הוציאו והאכילו והשקוהו', ומעתה על דרך זה יש לפרש גם במה שנאמר (דברים ט יז) וְאֶתְפֹּשׂ בְשֵׁנֵי הַלּוּחוֹת וְאֶשְׁלִיכֶם מֵעַל שְׁתֵּי יָדַי וְאֶשְׁבַּרְכֶם לְעֵינֵיכֶם' - שרק 'לעיניהם' היה נראה כמי שנשברו הלוחות, אבל באמת לא היה כאן 'שבירה' כלל... ולמד על כל 'שבירה' ובכל צרה שלא תבוא שאין זה אלא 'לעיניכם', אך באמת אין כאן שבירה, אין כאן צרה, אין כאן רעה, והכל הוא לטובה...

ג. וכבר פירש הרמב"ן הטעם שנאמר 'ובהאריך הענן' בזה"ל, לומר, כי אם יאריך הענן על המשכן ימים רבים, והמקום ההוא איננו טוב בעיניהם, והיו חפצים ומתאוים מאד לנסוע מן המקום, אעפ"כ לא יעברו על רצון השם, וזה טעם ושמרו בני ישראל את משמרת ה' ולא יסעו כי מיראת השם ומשמרם משמרת מצותו לא יסעו.

ד. ונביא מקצת מלשונו העריבה של הרש"ר הירש, 'וזהו הלקח של המסע במדבר, שממנו למדנו לכל הדורות ללכת אחרי הנהגת ה' במסירות ובנאמנות אף אם אולי נראה לנו שהדברים בלתי מובנים. לעתים הוא מורה לנו לעזוב את מה שהתחלנו לאהוב, ולעתים הוא דורש מאתנו לעמוד איתן במצב בלתי רצוי, ואף על פי כן אנחנו מקבלים ומקיימים בשמחה את כל מה שהוא מצווה עלינו, שכן תחת שבט הרועה של הנהגתו תמיד נהיה מאושרים, ונאמנותנו לה' ושמיעתנו בקולו הן המביאות לנו את האושר. תמיד נהיה מוכנים לשים את כל מבטחנו בה' וללכת אחריו ליעדים בלתי יעודים בדרכים נסתרות, לחכות ולייחל לו באורך רוח, או ללכת אחריו בעוז נפש - הכל לפי הכוונת הנהגתו.

ידע כל פעול בכל עת שתעלה על לבו איזו דאגה קטנה או גדולה, בענייני רוח וכ"ש בענייני גשם, להתיישר בדאגותיו - מה יעלה בגורל פרנסתי הבאה לידי 'למחצה לשליש ולרביע לא שמענו'... מה יהא בגורל ה'שידוכים', רפואות וישועות, כיצד אפטר מאותו פלוני המקפח פרנסתי ומאלמוני המדבר עלי סרה בכל עת מצוא. כי כך עלה ברצונו הפשוט של בורא עולם שיאמינו בו בניו ויבטחו עליו, ומתוך הכרתם שאין ביכולתם לעשות דבר קטן כגדול מבלעדי עוזו ועזרתו תוסר מהם כל

ואין לנו אלא לילך אחריו בצאן אחר הרועה". וזה היה כהכנה לקראת שהותינו בגלות הארוכה ונדודינו ב'מדבר העמים' (יחזקאל כ לה, ובמצו"ד ומלבי"ם), ועל מידה טובה זו נאמר (חבקוק ב ג) 'אם יתמהמה חכה לו'.

'זה' רועי לא אחסר', וכמו שאמר הקב"ה בפרשתן (יא כג), 'ויאמר ה' אל משה היריד ה' תקצר...' והרי הוא כאומר לבני ישראל - הסירו דאגה מלבכם, אב גדול לכם בשמים והוא דואג לכל מחסורכם... ועתה

ה. וכך כתב בעל 'נפש החיים' זי"ע (דרשות מהר"ח שה"ש א ז) בפסוק (תהלים כג א-ב) 'ה' רועי לא אחסר בנאות דשא ירביצני, על מי מנוחות ינהלני', כי פעמים שהשה רוצה להמשיך בדרכו מאחר שנראה לו שבמקום פלוני יש 'מרעה שמן וטוב' ושם ימצא מרגוע לנפשו ושובע לרעבונו, והנה בא בעה"ב ומושיבו דייקא במקום הזה אשר הוא עומד (ירביצני מלשון 'הרביץ בהמתו' - הושיב אותה), והשה איננו מבין על מה ולמה יענהו בעה"ב... והאמת, כי רק במקום ההוא יש 'נאות דשא', ע"כ ירביץ את צאנו, שישארו במקום זה למלאות שובע וחסרון רעבונו. וכן להיפך, פעמים שהשה רוצה להישאר על עמדו במקום מסוים, ובא בעה"ב ומכה בו ודוחקו להמשיך בדרכו ואף אז לא יבין השה מדוע נגזר עליו להתיישר תחת שבטו של בעה"ב, ובאמת, מטרתו של בעה"ב להוליכו ולנהלו עד ל'מי מנוחות' שם ירווה צימאונו במים זכים וחיים... ולדידן, פעמים מעביר הבורא את האדם ממקומו למקום אחר והוא מצטער ע"ז באמרו הלא טוב לי שבת פינת ביתי, ולא ידע כי בחמלת ה' עליו נהיתה זאת כי שם טובתו באמת. לאידך, פעמים שהאדם חושב, או לי, כי 'נתקעתי ב'כולל' פלוני, בעסק' פלוני, וכל נסיונותי למצוא מקום חדש עולים בתוהו, וכיו"ב לענין מקום עבודת הפרנסה, שמחמת סיבות שונות עושה 'השתדלויות' למצוא מקום חדש - 'בוס' חדש וכיו"ב, והכל מתנהל לו להיפך... אז ידע כי הקב"ה 'מרבצו ומושיבו' באותו המקום כי דייקא שם הוא מקום הצלחתו וכו' וברבות הימים ימצאנו.

ומדרך העולם נלמד, כהיום שהמציאו את המכשירים המורים דרך (וויז וכיו"ב) שפעמים האדם נוסע ובדרכו הוא נתקל בפקק (טרעפיק) והלה מורה לו להישאר באותו מקום ולא לעשות כמעשה חברו שסטה מדרכו ימין או שמאל לרחוב הנראה כפתוח וריקן, ולא עוד אלא פעמים שהוא מכניסו במכוון ל'פקק', אמנם בהגיעו למחוז חפצו הינו מגלה לבסוף שהקדים את רעהו שנכנס לרחוב הפתוח במחצית השעה, וביאור הדבר, כי ה'וויז' רואה הכל מלמעלה ובזה הוא רואה להדיא כי דרך זו הסתומה אינה סתומה אלא לזמן קצר אבל מיד בהמשך הדרך הכל יפתח, ואילו זה שאין ראייתו אלא מלמטה נדמה לו כי רק הנראה כפתוח הוא באמת פתוח ובזה הנו טועה בדרכיו ל"ע... והנמשל פשוט... פעמים נראה לאדם שה'דרך' לישועתו חסומה וסתומה, והוא מהלך סחור סחור מבלי דעת מאין יבוא עזרו, ידע, שאדרבה, דייקא בזו הדרך הוא מתקרב בכל עוז לישועתו הקרובה במהרה בב"א.

ו. ולדידן ייאמר, כי בוודאי כל אותם המצפים לישועת ה', כל אחד בעניינו, שיותר היה נקל עליהם אילו היו יודעים אימתי תבוא הישועה, פלוני המצפה לזיווג היה 'מסכים' להמתין עוד זמן מה אם היה יודע בבירור שבזמן פלוני ימצא את זיווגו... כמו כן מי שאין לו בנים 'מוכן' לסבול עוד אם יזכה להבטחה גמורה שבעוד כך וכך זמן יושע... גם האיש הדחוק לפרנסתו היה רגוע יותר אם היה מתבשר ש'כעת חיה' יזרח מזלו (ועד אז כבר יסחוב את העגלה)... וכולם זועקים פה אחד, כי ארכה לנו השעה ואין קץ לימי הרעה... אך הא גופא רצון השי"ת, שלא נדע מתי 'נזוד' ממקומו, אלא נקבל את כל העובר עלינו בסבלנות ובאהבה ובצפייה לישועת ה' מבלי לדעת את העתידות...

ז. כעין זה כתב השל"ה הק' (בהעלותך דרך חיים תוכחת מוסר יב) וז"ל. 'על פי ה' יסעו ועל פי ה' יחנו' (ט יח). ואחר כך כתיב (שם כ) 'על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו'. יש רמז מוסר בכאן, על כל פעולה או תנועה שהאדם עושה, יאמר 'אם ירצה השם' או 'בעזרת השם'. למשל, בלכתו בדרך יאמר, 'הנני נוסע בעזרת השם יתברך, ובדעתי לחנות במקום פלוני בעזרתו יתברך אם ירצה'. וכשבא למקום החניה אז יחזור ויתן שבח, ויאמר 'הנה בעזרת השם יתברך באתי הנה, ובדעתי ליסע לזמן פלוני בעזרתו יתברך אם ירצה'. נמצא שם שמים שגור בפיו בשעה שעולה במחשבתו, ובשעת מעשה, ככה בכל פעולותיו. עכ"ל.

באר הפרשה - פרשת בהעלותך

פי ה' והיו סמוכים ובטוחים עליו בביטחון גמור - שישמרם מכל נחש שרף ועקרב באותו מדבר גדול ונורא, ממילא נחשב להם כמי שהם נתונים בידי הבורא יתב"ש הן בנסיעתם הן בחנייתם, ולא נחשב להם כמי שהם נוסעים מרעמסס לסוכות או מסוכות לאיתם, כי אינם נוסעים ממקום למקום... רק 'באותו מקום' הם שוהים מתחילה ועד סוף, והוא בצל הבורא יתב"ש. אין כאן לא סוכות ולא רעמסס, לא איתם ולא רפידים, אבל יש כאן מסע אחד ארוך כשהם חוסים 'בצל כנפי השי"ת'. נמצא, שאין ה'סתירה' וה'בנין' אלא באותו מקום, ושפיר הוא סותר על מנת לבנות במקומו - כי חנייתם הקודמת הייתה בצל כנפי השכינה וגם חנייתם הבאה תהיה שם".

ודברי התורה הק' הם נצחיים ונאמרו לדורות עולם, לכל 'מסע' ותהלוכות החיים, הן בכלל והן בפרט, בכל עת ידע האדם שהוא נמצא 'במקום אחד', והיינו בידי הקב"ה. והן הן דברי הרה"ק ה'בית אהרן' מקארלין זי"ע בשם אביו הרה"ק רבי אשר מסטאלין

דאגה יגון ואנחה", ויהיו חייהם בשלוות הנפש ומנוחת הדעת, כי לא תועיל דאגתם במאומה^ט, מה גם שאין 'כח' אפילו בידי בריה אחת בעולם להועיל לו או להזיקו להרוויחו או להפסידו לקרבו או לרחקו - אם לא הכריז כן ה' בורא שמים וארץ.

בפרשתן (ט ב), 'על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו'. הנה, הלכה פסוקה היא שאין ה'סותר' בשבת חייב אלא א"כ הוא 'סותר על מנת לבנות במקומו', והקשו בגמ' (שבת לא:), שהרי כל איסורי שבת ממלאכת המשכן נלמדו, ואת המשכן היו 'סותרים' על מנת לבנות שלא במקומו, שהרי היו מפרקים את המשכן על קרשיו בריחו ורדניו על מנת להעמידו במקום אחר - בהגיעם למקום חנייתם החדש. ומתרצים בגמרא 'שאני התם, כיוון דכתיב על פי ה' יסעו ועל פי ה' יחנו - כעל מנת לבנות במקומו דמי'.

את עומק התירוץ ביאר הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל (שיחות מוסר תשל"ג כב) דמכיוון שנסעו רק על

ח. הרי לפניכם 'שיר' (בחרוזים - גראמען) שחברו בצעירותו הגה"ק הסטייפלער זי"ע, וז"ל. בשעה שהעולם, רובם ככולם, יתנו עמילם, וכל שכלם, לעבוד ולטרוח, לעשות להרוויח, רגע לא ינוח, לכל צד פוסח, ודעתו תזוח, לנגוח ולנדוח, ויש גם לרצח, בשביל דמיון פורח, וסופו מוכיח, כי לא יצליח, וכל פגע וחוח, את רוחו ירתיח, יריע אף יצריח, ולא ימצא מנוח, עד שהיום יפוח, ותשב הרוח.

בה בשעה, נפשו הנשאה, של הבוטח, תדיר שמח - בטחוני בצורי, הוא אוצרי, את האחר שוכח, ומהשתדלות בורח, ולא יעמול לרוח, להיות לוקח, מה שכבר נשלוח, מהבורא המשגיח. והוא הבטוח, מעודו, לא מטה ידו, ולא נפגע כבודו, כי הבורא בחסדו, מגן בעדו, ולבו (וזמנו) עמדו, לירא מבוראו ולעבדו, בכל נפשו ומאודו.

ט. גם הם יודעים כי אף הנראה כרעה אין בה אלא טובה מסותרת, שבעזהשי"ת בקרוב תתגלה הטובה שבה, בדרך רמז פירשו מה דאיתא (סנהדרין כב.) ש'אין משתמשים בשרביטו של מלך', כי הנה 'שרביטו' אותיות 'ישר טוב', כי כל מעשי הקב"ה הם בתכלית הישר והטוב, ואף כשאין זה נראה לעיניים אלא להיפך עדיין אנו מאמינים שהכל 'ישר וטוב'. אמנם כל זה אינו אלא בינו לבין המקום, אבל חלילה לו לאדם להרע לרעהו מתוך 'טענה' שהטובה טמונה ברעה שהוא גומל אותו ובקרוב תצא הטובה לאור, וע"ז אמרו שאסור להשתמש ב'שרביטו' של הקב"ה ולעשות מעשים שאינם ישרים וטובים, אלא חובתו בעולמו היא כמאמר הכתוב (דברים ו יח) 'ועשית הישר והטוב'.

י. וזהו מיסודי הדת, לדעת שהכל מתנהג ברצון הבורא ית"ש והוא בורא ומנהיג לכל הברואים והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים וכך ביאר בספר 'באר שמואל' (להרה"ק ר' שמואל ראזענבערג זצוק"ל אבד"ק אונסדארף) במה שאמרו חז"ל (מגילה י:): 'אין ויהי אלא לשון צער', דפירוש המילה של 'ויהי' מורה על מה שנעשה 'במקרה' ולא ב'השגחה ובכוונה מיוחדת' אלא כאילו נעשה מעצמו, ובכל פעם שקורה איזה דבר בין לטובה או להיפך אומרים ויהי - ס'איז געוועהן, ס'איז געשעהן (קרה המקרה), מקרה הוא ונעשה מעצמו 'אין זה אלא צער' דהאמת הוא דאין שום טבע ואין שום מקרה בעולם אלא הכל בכל מכל נעשה בכוונה ובהשגחה פרטית מיוחדת מאת אבינו אב הרחמן.

יא. וביאר בדרך משל לאדם הנוסע בדרך ארוכה, ועל אם הדרך שואלים אותו מפעם לפעם 'איה מע"כ שוהה בזו העת' הרי הוא עונה במקום פלוני אני עומד, לאחמ"כ יענה ויאמר במקום פלוני... עתה הנני לצד עיר פלונית, ועתה אני בפרשת דרכים זאת וזאת. משא"כ אם ישאלו על ה'תינוק' הצריך לאמו ויושב בחיקה, הרי בכל עת תבוא

באר הפרשה - פרשת בהעלותך

ז

ביאורו של 'רבי אברהם אבן עזרא' שהוא מלשון 'אוון' - שבני ישראל דיברו דברי אוון, אך הרמב"ן דחה ביאור זה, כי אם לזה הייתה כוונת הקרא, היה לו לפרש להדיא מה היה החטא, וכמו שפירש בשאר חטאים. אלא כוונת הקרא לבכיה וטענות, ומתאוננים הוא מלשון 'מה יתאונן אדם חי גבר על חטאיו' (איכה ג לט), שהוא לשון כואב ומצטער על עצמו. שמאחר שנתרחקו ישראל ממדבר סיני שהיה קרוב למקום ישוב, ובאו בתוך המדבר הגדול והנורא - במסע הראשון, היו מצטערים בעצמם לאמר מה נעשה, איך נחיה במדבר הזה, מה נאכל ומה נשתה, ואיך נסבול העמל והעינוי, מתי נצא ממנו... ונמצא שסיפרה תורה מה

זי"ע על הפסוק (ישעיה כח טז) 'המאמין לא יחיש' - פירוש, לא ידאג (בית אהרן קמנ), כי המאמין בבורא ית"ש שהוא מנהיג כל הברואים, הרי סמוך ליבו ובטוח בה' ולעולם אין לו סיבה לדאגה, שהרי יודע שאחוז הוא ב'ידיים טובות', הקב"ה נושא אותו בכל עת ובכל שעה'ג, וממילא בוטח בו שידאג עבורו וימלא כל מחסוריו'ג, וכדוגמת התינוק שאינו דואג מאין יבוא עזרי כי שם מבטחו באביו ובאמו שהם יספקו לו כל צרכיו.

והא גופא היה חטאם של ה'מתאוננים' בפרשתן (פרק יא) שעליהם נאמר 'רע באזני ה'...' כדאיתא ברמב"ן בבארו תיבת 'מתאוננים'. שבתחילה מביא את

התשובה 'התינוק נמצא כעת בחיק אמו' מבלי נפק"מ היכן מרכבתם נמצאת. כיו"ב, המאמין בה' ושם כל מבטחו ומשענתו בה' הרי הוא כמי שנמצא תמיד בחיק אביו שבשמים. בזה יובן שפיר שאף במדבר נחשבו בני"י בכל עת כשרויים בידי הקב"ה, וסתירת המשכן וגם בניינו באותו מקום, והם סותרים על מנת לבנות במקומו - על פי ה' יחנו על פי ה' יסעו.

יב. משל למה הדבר דומה, איש אחד מ'בני העולם הגדול' - אשר לצורך עסקיו ומסחרו הוא נודד בארבע כנפות הארץ עמד וסיפר לרעהו מהמאורעות שעברו עליו בנסיעתו האחרונה, ובתוך הדברים סיפר שהיה במדינת סין (China) הרחוקה, וראה שם פארק שעשועים ענק ורחב ידיים, ובתוכו ניצב 'גלגל ענק' (Ferris wheel) אשר מחוברים אליו כסאות לישיבה, ובאים אנשים ומתיישבים שם, ומתחיל הגלגל לעלות 'עד לשמים' ומיד 'משפיל גאים עדי ארץ'... אך התיירא לנפשו להיכנס לשם שמא יארע דבר תקלה ויפול הגלגל עם יושביו הקשורים בו, או שמא בהיותו 'במרומים' יעוף ממושבו ו... בהמשך הימים נסע מסין ויחנה בענגלאנד (אנגליה), והנה גם שם יש 'גלגל ענק' רם ונישא פי כמה וכמה מרעהו שבסין, נכנס האיש בשלווה 'לגלגל' והתיישב על הכסא, לקיים בנפשו מה שנאמר 'יעלו שמים ירדו תהומות'... וכך הרבה לתאר כי ה' הטובה עליו, עד שעצרו חברו, ואמר לו תמיהני עליך, מה ראית לעלות באותו גלגל בענגלאנד מה שלא עשית ב'סין', והלא דברים קל וחומר, שאם לא נכנסת לגלגל נמוך בסין קל וחומר שלא תיכנס לגלגל גבוה יותר.

השיב לו הלה, אין כאן תימה כלל, בהיותי בסין לא סמכתי כלל על הפועלים שבנו את הגלגל שאכן עשו מלאכתם נאמנה בבניית הגלגל, ואף לא סמכתי על המפעילים ב'פארק' שהם שומרים על הכללים (כללי בטיחות), שכן הסינים ידועים כמי שמקילים ראש בכדי לחסוך כמה פרוטות, ומי יודע אם לא חסר איזה בורג (Screw) וכדומה... ובקושי סמכתי עליהם כשהלכתי על קרקע מוצקה... לעומת זאת האנגלים ידועים כאנשים המקפידים על קלה כבחמורה לקיים את ההוראות ככתבם וכלשונם, על כן לא פחדתי כלל להיכנס אל ה'גלגל', כי ידעתי היטב שהכל בנוי היטב, מסודר ושמור כהוגן.

ולדין ייאמר, אף אם נראה לאדם שתהלוכות חייו הינם כ'גלגל ענק המתהפך', אך אם הוא מכיר ויודע שהקב"ה בכבודו ובעצמו הוא מסובב את הגלגל... תשלוו נפשו, שכן אין מקום לדאגה שמא יקרה תקלה...

יג. וכך דייקו ממאמר הכתוב (תהילים כז א) 'לדוד ה' אורי וישעי ממי אירא ה' מעוז חיי ממי אפחד', 'שלא נאמר ה' אורי וישעי ולא אירא, ה' מעוז חיי ולא אפחד', אלא ממי אירא וממי אפחד שהוא לשון 'תמיה', והיינו שכל כך בטח בהקב"ה עד שהיה מתמה ושואל 'ממי יש לפחד'... וכמעשה שהיה, פעם נכנס לבית חתנות איש מלובש בעור הדוב (תחפושת) כדי לקיים מצות רקידה ולשמח את החתן, עמד שם ילד קטן שהחל לבכות מרוב רעדה ופחד מהדוב שנכנס הנה חפשי לנפשו, מה יעשה אביו - מראה לילד שאין כאן 'לא דובים ולא יער', רק איש פשוט המסתתר תחת עור הדוב... כיו"ב אמר דוד, ממי אירא, אחר שרואה אני בבירור שהנני ביד ה', וכל המאורעות המפחידים אינם אלא הסתרה שמחביא הקב"ה עצמו תחתם...

באר הפרשה - פרשת בהעלותך

ו"ל. מאי שמו, שמוותא הוו נסבי לגרמייהו בגין דלא הוו בני מהימנותא, ותרנומו, היו מבני ישראל שבאותו הדור שאחוזו ובחרו ללכת בדרכי שטות, ומהי שמוותם, 'לקטו, טחנו, דכו ובשלו'. וכל זה היה להם כי לא הייתה תוקף אמונתם כראוי. כלומר, שאילו היו מ'בני האמונה' היו מאמינים שמאכלם יגיע לפיהם כשהוא מתוקן וראוי למאכל אף אם לא יתייגעו על המן, לטוחנו בריחיים ולדוך במדוכה^{טז}. עוד נתבאר שם, כי המן היה מעלה ריח גן עדן, כי מקום ירידתו מן השמים

היה חמאם^{יז}, וזה גופא היה רע בעיני ה', שהיה להם ללכת אחריו בשמחה ובטוב לבב מרוב כל טובה אשר נתן להם^{טו}.

שמו העם - שטות היא לשוטט סביבות הפרנסה כי הכל ממילא קצוב מן השמים

בפרשתן (יא ח) שמו העם ולקטו וטחנו ברחיים או דכו במדוכה ובשלו בפרור... והיה טעמו בטעם לשר השמן. בווה"ק (שמות סב:) ביארו בפסוק זה,

יד. וכבר אמרו לבאר מה הייתה טענתם של בני ישראל בפרשתן, בענין ה'מתאוננים' - 'זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם את הקישואים ואת האבטיחים ואת החציר ואת הבצלים ואת השומים, ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המן עינינו' (יא ה-ו), ולכאורה אין כל שחר לטענתם, שהרי כל טעם שעלה בדעת אוכלי ה'מן' היה נרגש טעם זה בפיהם, ומדוע לא חשבו להרגיש במן טעם דגה או קישואים ואבטיחים... (ובאמת, המן לא השתנה לטעמים אלו, כמבואר בגמ' יומא עה, וברש"י על אתר בפ' בהעלותך, ולא באנו אלא כ'דרוש') ומכאן ראינו, שקל יותר להתלונן ולבכות מאשר להפעיל את הראש אפילו במחשבה קטנה כטעם דגה וכו'.

טו. הוסיף הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע לבאר, שחטא זה שורש החטאים כולם, כי כן מצינו בבני ישראל שהתחילו בחטא זה של עצבות מחוסר אמונה ושמחה, ומשם הגיעו לשאר עבירות ותאוות רעות כ'זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים' וכו'.

טז. כתב רבינו ידעיה הפניני (מבחר הפנינים שער האמונה אות ד) אילו היה אחד בורח מטרפו כאשר הוא בורח מן המוות, היה טרפו רודף אחריו יותר ממנו וממהר להשיגו.

כתב בספר המאורות הגדולים (עמו' קסד אות קטו) שהסבא מנובהרדוק זצוק"ל היה אומר העולם הזה דומה לאכסניה נאה, היושב בשלווה בחדרו, ומצפה לסעודתו, שמשי האכסניא יביאו לפניו כדי צרכו. אבל הממהר לבית המבשלים כדי לקבל מנתו, הרי ענשו בצידו - שמוכרח הוא להשתדל ולטפל בעצמו במאכלו ומשקו תחת אשר שמשי האכסניא היו עושים זאת עבורו, כן גם לדידן, 'בעל הבטחון' שסמוך לבו ובטוח בה' מושיטין לו מן השמים הכל מוכן ומזומן לפניו, אבל הרודף והמפריז בהשתדלותו הרי ענשו - שמוכרח להשתדל...

עוד שם (עמוד קעו אות קמ"ח), משל לנוסע ברכבת (באן) שמתוך מהירותו להגיע במהרה למחוז חפצו החל לדחוף את כותל הרכבת, כי נדמה לו שבכך הוא מזרז וממהר את הליכת הרכבת, והלא ברור הוא שדחיפה זו ללא הועיל ושטות היא... כי מה תוכל נקיפת אצבע בקרון לזרז במסעה של הרכבת... כיוצא בו הינם כל קטני האמונה, אשר מרוב להיטותם אחר הפרנסה יתאמצו למעלה מבינת אנוש, ואינם יודעים שממילא כל מזונותיהם כבר קצובין להם מראש השנה... וכבר קצוב הוא ומדוד ושקול ממש במציאות, ומה לו להתאמץ ולהשתדל ולייגע עד כדי גיחון, הלא מה שלא קצוב לו לא יגיענו. ואף אם ידחוף ויהפוך את כל ירכתי העולם לא יגיעו כחרדל מיותר.

הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' זי"ע (פרשת בא בד"ה ונראה לי) מביא ששמע מהגה"ק רבי אפרים המגיד מבראד זי"ע שביאר על דברי הש"ס (ברכות סא.) 'מנוח עם הארץ היה שהלך אחר אשתו' - (שהלך אחריה, והיא הראתה לו את המלאך אשר ראתה), ומקשה ה'תולדות' על פי משל, יהודי אחד מן העיר קראקא נתעשר ונעשה אחד מטובי העיר, פעם אחת ישב ב'אסיפה' עד אישון ליל, ובחזרו לביתו הלך משרתו לפניו ונר בידו להאיר לו את דרכו. קצף הגביר על משרתו וגער בו מי אתה שתלך לפני. ובאמת עשיר זה שלא בדעת דיבר, כי כל הליכתו לפניו לא הייתה כי אם להאיר לו. ומכח זה המשל קשה על דברי הגמרא, דמה שהלך מנוח אחריה היה רק עבור שהיא ידעה איה מקומו של המלאך ולא הוא, ולא מחמת ש'עם הארץ' היה.

ומתוך על פי עוד משל, מעשה בחייט שהיה עסקו עם ערלים הידועים וניכרים לו, ומשם הייתה פרנסתו, וכך הייתה דרכו - היה מהלך בשוק עם סחורתו, שם היו פוגעים בו הערלים וקונים את סחורתו, פעם אחת למד בספרי מוסר במעלת הבטחון - שאין אדם נוגע במה שמוכן לחבירו וכיוצא בזה, אמר החייט לעצמו, אם כן מה לי לטרוח

היה דרך ה'גן עדן', גם היו בני ישראל מרגישים בו כל טעם טוב שבעולם, וכל זה לא היה אלא למי שלא היה טורח בו טרחה יתירה, אבל אלו שטחנו בריחים וטרחו למעלה מהנצרך לא היו טועמים בו אלא הטעם שנאמר כאן בפסוק 'והיה טעמו כטעם לשד השמן' ותו לא

מיד. נמצא כי ב'דאגתו' של אדם מתוך חסרון אמונה אינו מרוויח מאומה (ולא עוד, כי אפשר שמפסיד לעצמו)".

וז"ל הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע (פר' בשלח בר"ה והנה ידוע) אם אדם בטוח בה' שהשי"ת יעשה לו כל צרכיו, גם למעלה ממלאין לו כל משאלותיו". אבל אם אדם

ולחזור בדרכים ובשווקים, אשב בביתי, ופרנסתי מוכרחת לבוא לביתי, ואכן הלה לא זו מפתח ביתו, וביום השוק באו הערלים אל השוק ולא מצאו אותו שם, לאידך בבית החייט דיברו עמו בני ביתו בנחת ובקטטה שילך לשוק, אך הוא בשלו.

מה עשה הקב"ה, ערלים הללו החלו לחשוש מלסמוך על אחרים ולא אבו לסמוך רק עליו, על כן באו עד סמוך לביתו שיצא לקראתם, אך גם לזה לא אבה, באמרו פרנסתי המזומנת לי תבוא אלי גם בהיותי בתוככי ביתי, עד שנכנסו הערלים לביתו ועשו עמו משא ומתן כמו בשוק, או אז נענה החייט ואמר, ראיתם, נתקיים בי כמו שאמרתי, שפרנסת האדם מוכרחת לבוא אליו. ועל פי זה המשל מתורץ הקושיא דלעיל, שאם המלאך בא בשליחות השי"ת להודיע להם מה יהי' משפט הנער הילוד ואיך יתנהגו עמו, אם כן, הרי אף אם לא ילכו אצל המלאך, יהא המלאך מוכרח לעשות שליחותו ולבוא אצלם, ואם כן למה הלך מנוח אחרי אשתו, אלא שמע מינה כדרשת חז"ל שהיה עם הארץ.

מספרים על יהודי אחד שלפרנסתו עסק כ'מנקה' ברחובה של עיר, ובקושי הרוויח פחות מכדי לחמו הדל. יומא חד בקומו משנתו, סיפר בשמחה וצהלה לבני ביתו, חלום חלמתי כי ישועתנו קרובה לבוא, כי ראיתי בחלום שבקרוב אהפוך להיות גביר אדיר כראטשילד. שמחו בני הבית ואמרו, בחסדי שמים יהא בידינו לשלם כעת את כל חובותינו. גער בהם בעל הבית ואמר, לא היו דברי על מעט מעות, אלא שאהפוך להיות גביר אדיר יותר מראטשילד, כי בנוסף לעשירות כראטשילד עוד יהיה לי בכל חודש את סכום המעות שהנני מרוויח מעבודתי כמנקה הרחובות. ולדידן, המדמה בנפשו כי על ידי עבודתו והשתדלותו הוא מסייע לחי העולמים, הריהו דומה לאותו שוטה שדימה בנפשו שפרוטותיו הזעומות מוסיפים איזה דבר להון התועפות של ראטשילד.

יז. וכך פירש ג"כ ב'אלשיך' שטו העם ולקטו - ששטות זו האמורה היא גם על מה ש'לקטו', והיינו, שלא הבינו בנפשם כי בין כך ובין כך יקבלו את הנגזר להם יקבלו, ומדוע יכוף קומתו עד לארץ לריק ידועים דבריו של הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע, יהודי שיש לו חנות לפרנסתו, והוא פותח בצידה פתח (נוסף) לחנותו לצד הרחוב הגדול, שעיי"ז יכירו עוברי דרכים בחנותו ויכנסו אליו לקוחות הרבה, הרי הוא פגום באמונה. כי מי פתני ויחשוב שפעולותיו יביאו לו ממון ודמים, ולא יבין שמחייטו וכלכלתו אך מאת ה' היתה זאת. מאמר זה הביא הרה"ק ה'שפע חיים' זי"ע (שיעור חורש"י ראה תשמ"ב). ומציין שם לדברי ה'ספר חסידים' ולחיבת הקודש נעתיק את לשונו (סימן שט) '...ישוב ועוסק בתורה, 'כאניות סוחר' כך הקב"ה מזמין לעוסקים יומם ולילה בתורה כל צרכיהם, כשם שהסוחר שהשעה משחקת לו מזמין לו הקב"ה מלאכים הממונים עליו (הם) נכנסים בלב אחרים להביא (סחורה) לאותו מקום שזה הסוחר (נמצא) שם, ומכוון לב הסוחר לקנות. ואח"כ מזמין לב אחרים לבוא שם אצל הסוחר, או הסוחר אצלם לקנות. וכל העוסק בתורה תדיר הקב"ה שולח לו מלאכים מרחוק להביא לו כל צרכיו, לכך נקראת התורה לחם, עכ"ל.

מעשה נפלא שמעתי על הגה"ח רבי יוסף אשכנזי זצ"ל, בשנים קדמוניות כשהוצרכו למעות בחצר בקודש של הרה"ק מסאטמאר (לפני הדפסת ה'דברי יואל') עלה רבי יוסל לבית אחד הנגידים, כידוע היה רבי יוסל חכם מחוכם וגם קיים בעצמו 'סיג לחכמה שתיקה', ולא היה מרבה לדבר, ובפרט כשאינו לצורך, על כן, משנשאל ע"י הנגיד כמה מעות חשבתם לקבל ממני, פשט רבי יוסל את ידו האחת והראה לו אותה כסימן - חמש אצבעות, כשכוונתו הייתה שהוא רוצה לקבל ממנו סך חמש מאות דאללער, הגניד שראה את חמש אצבעותיו, נענה וכי חמשת אלפי דאללער תבקשו ממנו, ולא תסתפקו בשלשת אלפים... ענה רבי יוסל, נו, שיהיה שלשת אלפים... ללמדך כמה הרוויח משתיקתו, וביותר ממיעוט השתדלותו, כי כפי מיעוט ההשתדלות כך גדל הסכום שקיבל (ששה ידות ממה שביקש)...

יח. וכך אמר הרה"ק משינאווא זי"ע בשם הרה"ק ה'אוהב ישראל' מאפטא זי"ע, שסגולה לפרנסה ללמוד שער הבטחון מחובות הלבבות (הובא ב'ילקוט אוהב ישראל' ערך פרנסה) [ואולי כוונתו כנ"ל, שכשאדם בטוח שהשי"ת יעשה לו כל צרכיו, ימלא לו הבורא כל משאלותיו].

וזממשיך ה' לשם, וז"ל, כאשר באו בניי למקומות הללו היה קשה להם מאד, והיו מרגישים תיכף חושך וצלמוות וכל מיני צער ומצוקה מצרת היצר, והיו נופלים ממדרגתם הרבה. וכוודאי שהיו רוצים לברוח משם כברוח מהאש. לאידך, כאשר נתעכבו שם ושיהרו את המקום היו רוצים להשאר שם. לזה אמר הכתוב 'על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו' שלא הסתכלו על עצמם מאומה - אלא שהיו עושים רצון ה' הן בחנייתם והן בנסיעתם. וזהו אומרו 'ובהאריך הענן כלומר שמקום כזה (שהוצרכו להאריך שהותם בו) הייתה טומאתו נוראה, והיה קשה להם ביותר להתגבר שם על יצרם, ע"כ היו רוצים לברוח משם, עכ"ז - 'ושמרו בני ישראל משמרת ה' ולא יסעו'. וכן 'ויש אשר יהיה הענן (רק) מערב עד בוקר' - משום שלא היה שם מקום מזוהם כ"כ, והיו רוצים להתעכב שם, עכ"ז - ונעלה הענן בבוקר ונסעו. ומדבר הכתוב בשבחן של ישראל שהעמיסו על עצמן כל הטורח והעמל הזה, כדי לבנוף את יצרם ולכובשו בכל האפשר. והגם שהיה קשה להם מאד עכ"ז את משמרת ה' שמרו. וזה לימוד גדול לאדם, לקבל עליו דין שמים, כמה שנסכב עליו סיבות שונות כמה פעמים אשר עי"ז נפל ממדרגתו בהכרה, ויש לו נסיונות גדולים מכפיית היצר^ט, כי כל זה הוא מהעבודה המוטלת על האדם - פעמים באופן זה ופעמים באופן זה. פעמים בצער ופעמים ברווח^י. ועל זה נאמר בקהלת (ו' יד) 'ביום טובה היה בטוב'. ור"ל לשמור את אותה העת כבבת עיניך, וביום רעה ראה - להתחזק עצמו בכל האפשרי.

דואג תמיד על פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו אזי גם למעלה יחסר פרנסתו. ולכן אשרי איש שלא ישכח ושם במחוננו בה', כי אז ה' צילך - כמו שהוא בומח בה' שיעשה לו כל צרכיו בן יתן לו ה' כל צרכיו.

מקשה תיעשה - עיקר חשיבות ה'עבודה' כשהיא באה מתוך קושי ושבירת היצר

בפרשתן (ט יט-כג) על פי ה' יסעו בני ישראל ועל פי ה' יחנו... ויש אשר יהיה הענן ימים מספר על המשכן, על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו. ויש אשר יהיה הענן מערב עד בקר ונעלה הענן בבקר ונסעו או יומם ולילה ונעלה הענן ונסעו. או ימים או חדש או ימים... על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו את משמרת ה' שמרו על פי ה' ביד משה. נפלאים המה דברי ה' לשם שבו ואחלמה' (ספר הדעה ח"ב, דרוש ד' ענף כ סימן ה, ד"ה וכן שמעתי) שמעתי להקשות בשם מהרי"צ במהר"ח ז"ל מוולאזין שלכאורה נראה כמו שיש כאן אריכות דברים ללא צורך, כי לא ידענו מה רצתה התורה להשמיענו בזה. ומבאר המהרי"צ כי ה'מדבר' הנו מקום משכן היצר והטומאה (עי"ש באריכות גדולה) וכל מטרת הליכת בני ישראל שם הייתה כדי שיטהרו את העולם, ובהתגברותם על היצר יבטלו את הטומאה והשמן זה היצר הרע. והנה, לא כל המקומות שווין כי יש מקומות במדבר שמאים יותר, ויש שמאים פחות. ולפי גודל הטומאה כן האריך להם הקב"ה שהותם באותו מקום - כי כאותו שיעור טומאה כן ארכה להם יותר הטהרה, תיקון ושבירת היצר של אותו מקום...

יט. איתא ברש"י (שמות יט ב) על הפסוק 'ויחן שם ישראל כנגד ההר' - כל מקום שאתה מוצא נגד פנים למזרח. מתאמרא בשם הרה"ק מקאצק זי"ע 'כל מקום שאתה מוצא נגד' - שעומדים לנגדך מפריעים המונעים אותך מעבודת ה', הרי"ז סימן מובהק ש'פנים למזרח', כלומר שהינך הולך בדרך הישר והטוב. שמעתי בשם צדיקים, לחקור, מדוע חוגגים את זמן מתן תורתנו בחג השבועות, והרי הלוחות שניתנו אז נשברו לבסוף, וטפי היה לנו לחוג ביום הכיפורים שאז ניתנו לוחות שניות שנשארו בשלמותם לדורות עולם, גם צ"ב מדוע הוכנסו שברי לוחות הללו לארון הקודש בקודש הקדשים (כמובא ברמב"ן דברים י, בשם הירושלמי על הפסוק ועשית ארון עץ) ולא עוד אלא שאותם הוציאו בעת עריכת המלחמה, וכי לא היה עדיף טפי להחשיב את הלוחות השניות השלמות לצורך כל זה, אלא כי דייקא בא לרמז לנו, כוחם של בני ישראל - בני אנוש אשר להם יצר המשבר אותם ודייקא ע"י ההתגברות עליו הם נחשבים עד מאד, לכן נתנו מקום של חשיבות לשברי לוחות יותר ממה שנתנו ללוחות השלמות. כ. כה ביאר הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע את דברי הכתוב בפרשת נשא (ד כו) 'ואת כל אשר יעשה להם ועבדו' - כל אשר יעשה לאדם מן השמים ממעל - באיזה מקום ומצב שהקב"ה מעמיד בו את האדם, ידע ששם ועבדו - שם בידו לעבוד את ה' בשלימות הגמור...

כא. ד' קושיות הקשה כ"ק אאמור"ר זי"ע בעניין המתאוננים שבפרשתן, דכתיב (יא ד) 'והאספסוף אשר בקרבו התאוו תאוה וישבו ויבכו גם בני ישראל ויאמרו מי יאכילנו בשר'. א. מהו כפל הלשון 'התאוו תאוה'. ב. מהו שנאמר

ואדרבה ה'עבודה' שבזמן ההסתרה חשבה לאין ערוך, כמרומו בפרשתן (ה ד) 'וזה מעשה המנורה מקשה תעשה אותה', ולכאורה קשה, הרי פרשתן מדברת מהדלקת המנורה - בהעלותך את הנרות, ומה ענין פסוק זה המדבר מ'עשיית המנורה' לפרשת הדלקת הנרות (ועשיית המנורה כבר נאמר בפר' תרומה - ויקהל). ומבאר

הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, כי אדרבה, כאן גילתה תורה אופן נעלה ביותר של 'הארת המנורה', כי דיקא מזה ש'נתקשה משה במעשה המנורה' (במד"ר טו י), מזה עצמו נעשה אורה היותר גדול של המנורה. וכן בכל ענין שהאדם מייגע עצמו - לפי היגיעה יתרבה האור^{כב} כמו שאמרו רז"ל (מגילה ו:): 'יגעת ומצאת -

'וישבו ויבכו גם בני ישראל', שנראה ממשמעות לשון 'גם' שהיו שבכו מלבד בני ישראל, והוא תמוה, והיה לו לומר וישבו ויבכו בני ישראל. ג. הנה ידוע כי במקום שנכתב בתורה 'בני ישראל' הרי זה מורה שהיו באותה שעה ברום המדרגות וכשהם עושים רצונו של מקום, וכשאינם בדרגה כזו נקראים הם בשם 'יעקב' (ומקור הדברים בזה"ק ח"ג ר"י: וע' באוה"ח הק' בראשית מז כח), ואם כן היאך שייך לומר ש'בני ישראל' בכו על רצונם לאכול בשר. ד. ועל כולנה יש לתמוה, שהלא ידוע מה שכתבו הקדמונים כי כל תאוות האדם נובעות מאכילה שאינה בקדושה, ומאחר שכל מאכלם לא היה אלא ה'מן' שהוא לחם רוחני וטהור בתכלית, הוא הלחם שמלאכי השרת אוכלים אותו וכדאיתא בגמ' (יומא עה:): ונדרש זאת מהא דכתיב (תהלים עח כה) 'לחם אבירים אכל איש', אם כן מאין הגיעה להם תאוה זו.

וביאר שאכן היו ב' מיני 'בכייה', אספסוף לחוד ובני ישראל לחוד, 'האספסוף אשר בקרבו התאוה תאוה' כפשוטו, והביאור בזה על פי מה דאיתא בגמ' (סוטה ג:) 'כל העובר עבירה אחת בעולם הזה מלפפתו והולכת לפניו ליום הדין' ואף 'קשורה בו ככלב', וביארו בעלי המוסר, שלאחר פטירתו נשאר אותו 'בעל תאוהניק' עם כל נטיית נפשו לרע, אלא שאינו יכול להוציאם לפועל, והן הן ייסוריו שמתאוה לדבר עבירה ואינו יכול לעשותה, ואם יש לו כמה וכמה תאוות הרי הוא נמצא ב'כף הקלע'... וכאשר ידוע המעשה באותו 'דיבוק' אשר היה אצל ה'חפץ חיים', ששמעו אותו צועק נוראות מרוב פחדו מן הדין וממלאכי החבלה המקיפים וסובבים אותו ורוצים לפגוע בו, ובד בבד דיבר דיבורי נבלה שלא סבלתם אוזני הסובבים, ושאלוהו כיצד חוטא כ"כ בפיו אחר שרואה הוא לנגד עיניו כי אית דין ואית דיין, והשיב, שגם לאחר מותו נשאר עם כל אותם תאוות אסורות שהיו לו בעודו עלי אדמות, וכבר אין ביכולתו להתגבר עליהם. ועל דרך זה היו גם ה'אספסוף', שמצד אחד אכלו את המן וכבר לא היו מסוגלים למלא תאוותם, אך לאידך נשאר עם כל הרצונות השפלים שהיו להם מקודם, כי מי שאינו מזכך עצמו אזי אף אם יאכל את המאכל הקדוש ביותר כדוגמת המן עדיין ישאר בעל תאוה, וכמו זה המוטל בקבר, וזהו שכפל הכתוב בלשונו לומר 'התאוה תאוה', כלומר שבכו וחיפשו את הדרך שעל ידה יוכלו להגשים רצונם רח"ל, ובכו מי יאכילנו בשר, שעל ידי אכילה גשמית כזו כבר נוכל לעשות ככל העולה על רוחנו.

לעומתם 'בני ישראל' אלו הצדיקים בכו בכייה אחרת לגמרי, שעל כן נאמר 'וישבו ויבכו גם בני ישראל', ותוכן בכייתם הייתה, כי ידוע על צדיקי הדורות אשר אמרו שכל 'חיותם' הוא רק ממלחמת היצר, ועד שאמרו בשנות הזקנה ששוב אין להם טעם בחיים כי כבר אין 'עקשן'... ועל דרך זה בכו 'בני ישראל' שמאחר שאוכלים 'מן' שוב אין להם תאוות ובטלה מהם מלחמת היצר, ואם כן, למה להם חיים, על כן בכו מי יאכילנו בשר, וממילא יתעורר שוב היצר הרע ונלחם בו בעוז ותעצומות, והיתה זו בכייה לשם שמים. אך מכל מקום היה 'רע בעיני ה'" וחרה אפו בהם, כי היתה טענה עליהם על שחיפשו 'עבודה' אחרת ממה שהועיד להם הקב"ה, שאם הקב"ה מאכילם מן וביטל מהם את היצר הרע הרי כך רצונו ית' שיעבדו אותו במצב כזה, ואין צורך לחפש אחר עבודה אחרת... (פשיטא שאין לנו השגה באותם צדיקים, לא במה שביקשו יצר הרע, ולא במה שכעס הקב"ה, ואין הדברים שייכים כלל לאנשים כערכנו, אך ללמד בא על חובת האדם לעבוד את הבורא ית"ש כפי המקום והמצב בו העמיד אותו).

כב. הנה חג השבועות הוא יום טוב של 'קבלת התורה', מעתה יש לתמוה, מדוע אין רוקדין עם התורה כמו שעושים בשמחת תורה, ואמר האדמו"ר מסקולען זי"ע שקבלת התורה לבד אינה מספקת, ועדיין אין בזה סיבה מספקת לרקידה ושמחה, רק חייבים לעבור את 'ימי הקיץ' עם כל נסיונותיו ומאורעותיו לראות אם יקיים ויחזיק את התורה בפועל ג"כ, כי לא די במה שקיבל עליו התורה בחג השבועות בלי שימור התורה בפועל ממש, ואכן, אם רואים אחר הקיץ ששמר את התורה כראוי ועשה גדרים וסייגים לכל ישל בנדנדוד עבירה ח"ו ושמר על עיניו במשך הקיץ וכו' רק אז ראוי לו 'לרקוד' ולשמוח בשמחת התורה (הובא בנועם שיח, סאנטוב).

באר הפרשה - פרשת בהעלותך

עליו, ולא כשאור וחושך משמשים בערבוביא, וק"ו בעת שהפך כולו לחושך. לזה בא רבי חנינא ואמר אין אתה רואה אלא מתוך השחור - דייקא מתוך השחור תראה את ה' יתברך. ולא תאמר שחפיץ הקב"ה יותר בזמני אורה, כי 'הקב"ה שכולו אורה אינו נצרך לאורה שלכם'. אמנם לעבודתנו בזמני החושך הינו כביכול נצרך ונצרך^ג, כי עבודה כזו - מתוך חושך ענן וערפל אין לו להקב"ה מהמלאכים דרי מעלה, כי אם מאתנו דרי מטה.

בה אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, וז"ל. 'החסידים המה מרוחקים בעצמם - שלפי דעתם רחוקים הם מהשי"ת, ותשוקתם להיות להם הרגש התעוררות והתלהבות לעבודה, וזהו שמות, כי שמא יש רצון מן השמים לעזור אותם בחשיבה' (ליקוטי הרי"ם תוריע).

ובך איתא במדרש בפרשתן (רבה טו ח) על ענין הדלקת נרות המנורה, וכי צריך הקב"ה לאורה שלנו, והרי כתיב (תהלים קל"ב) 'גם חושך לא יחשיך ממך, ולילה כיום יאיר כחשיבה כאורה' ומדוע ציוונו 'בהעלותך את

תאמין' (ויתפרש תיבת 'מקשה' תיעשה המנורה, מלשון 'קושי'. ליקוטי הרי"ם בפרשתן)^ג.

איתא במדרש (רבה טו ז) בפרשתן על הפסוק (ה א) 'בהעלותך את הנרות', אמר רבי חנינא, אמר הקב"ה, עיניים שיש בך יש בתוכן לבן ושחור ואין אתה רואה מתוך הלבן אלא מתוך השחור, ומה אם עיניך שיש בתוכן שחור ולבן אין אתה רואה אלא מתוך השחור, הקב"ה שכולו אורה הוא צריך לאורה שלכם'. מכאן למדו צדיקים (כע"ז ב'שפתי צדיק' בפרשתן) 'ארחות חיים', כי הנה לא כל העתים שווים, פעמים שמרגיש האדם אור בהיר בשחקים - כאותו לבן שבעיניים, כי אור ה' זרח עליו, ועל מי מנוחות ינהלהו הבורא הן ברוחניות והן בגשמיות, לאידך, פעמים שהוא מרגיש כי עולמו חשך בעדו כאותו שחור שבעיניים, ומכל צד באים עליו צר ומצוק לייסרו, מצד יצרו הרודף אחריו^ג, או מצד מצוקה גשמית, ויש הטועים ואומרים שעיקר עבודת וחשיבות האדם הוא בזמנים שאור ה' מאיר

כג. סיפר אחד מגדולי ראשי הישיבות שבדורנו, כי בשנות בחרותו למד בישיבת 'קול תורה' בעיה"ק ירושלים, באיזה תקופה חל בו רפיון בתורה ועבודה ובכל העיניים, ובא עד שערי משבר ל"ע. ולא ידע להשית עצות בנפשו, בצר לו פנה אל הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצוק"ל ששימש שם כראש ישיבה, ותינה צערו בפניו, נענה אליו הגרשז"א האם ראית פעם חייט בעבודתו, בגשתו לתפור בגד נאה ומהודר הרי הוא נוטל חתיכת בד היקרה עד מאד, יקח סכין ומספריים, ויחתוך את הבד לגזרי גזרים, לחתיכות קטנות עם גדולות, ישרות עם עקומות, והעומד מן הצד יחשוב כי לא חייט עומד לפניו אלא משחית בדים שאין לו שיג ושיח בתפירת בגדים, ויגער בחייט מה מעשיך, יענה לו החייט המתן נא מעט, ואכן כעבור זמן יראה כי לפתע צץ כנגדו בית יד, ולאחמ"כ בית הצוואר וכו', עד שיראה לנגד עיניו בגד שלם נאה ומהודר, אמר לו הגרשז"א אמור לי בחור, וכי היה בידי החייט לעשות בגד שלם מבלי שיחתוך מקודם את הבד לגזרי גזרים, פשיטא שלא, כך נמי בגד זה הנקרא 'אדם גדול' אינו נבנה אלא על ידי נפילות וחתיכותו לשברי שברים, ומשם דרכו סלולה לעלות ולהתעלות.

כד. העצה היעוצה לכל איש ישראל, לעמוד ולהתחנן לפני הבורא שיזכהו להתקרב אליו, וכה אמר הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע (עי' לקט אמ"ק בהעלותך ד"ה וכי תבואו מלחמה, מהר"י תרמ"ו), שבקרבן מנחה נאמר (ויקרא ב ב) 'וקמץ... והקטיר הכהן את אזכרתה' והיינו שע"י 'קומץ' זה ייזכר המקריב לפני ה', וכמו כן בקרבנות מן הבהמה היה 'הדם' לאזכרה, אך כ"ז לא היה לנו אלא כל עוד שביהמ"ק היה קיים, אך כהיום שאין לנו לא עולה ולא מנחה במה יעלה זכרונינו לטובה לפני הקב"ה, אלא כדכתיב בפרשתן (י ט) 'כי תבואו מלחמה בארצכם על הצר הצורר אתכם והרעותם בחצוצרות ונזכרתם לפני ה'', ופירש המהר"י ש'הצר הצורר' הכוונה על 'יצרו של אדם' שהוא צר ומיצר לכל, מה יעשה האדם ויניצל מפתויי ואונסי היצר להדיחו מעל ה' - והרעותם, עליו לזעוק ולהריע להשי"ת, וישתפך לפניו בתחינה ובבקשה, ויזעק לפניו, אב הרחמן, עמוד על ימיני וסמכני, וכוף את יצרני להשתעבד לך, ואל תביאני לא לידי ולא לידי... ובזה ונזכרתם לפני ה', ויעלה זכרונו לפניו לטובה.

כה. היטב הגדיר זאת רבינו ירוחם ממיר זצ"ל, שיש בני אדם הסבורים שמטרת ביאתם לעולם היא לעסוק בתורה ומצוות, ואפילו כשהדבר עולה להם בקושי עדיין חובתם מוטלת עליהם, אך האמת היא להיפך, וכמו שנאמר (איוב ה ז) 'אדם לעמל יולד', דייקא לאותו עמל ויגיעה נולד האדם וירד לעולם הזה, ועיקר תכליתו לעסוק בתורה ועבודה מתוך יגיעה (דעת חכמה ומוסר, ח"ב עמו' קכב).

ימים לתור להם מנוחה, וידוע מה שכתבו רבותינו הראשונים (רמב"ן פסוק לה, ותוס' שבת קמו. ד"ה פורענות) בשם מדרשי חז"ל שהיה זה 'כתינוק הבורח מבית הספר', וכלומר שנסעו מהר סיני משום שחששו שמא יוסיף הקב"ה לתת להם תורה ומצוות.

עפי"ז פירש ה'כלי יקר' את האמור כאן בזה"ל, לפי שכתוב במגילת סתרים 'אם תעזבני יום יומיים אעזבך' (ספרי עקב יא כב), משל לשנים שהולכין זה מזה, זה הולך מיל למזרח וזה למערב, נמצא שהם רחוקים זה מזה ב' מילין (אעפ"י שכ"א הלך רק מיל אחד), כך אמר הכתוב כי המה נסעו מאחרי ה' ונזורו אחר דרך ג' ימים מן השכינה, ולעומת זה גם ארון ברית ה' נוסע לפנייהם להתרחק מהם דרך ג' ימים, נמצא ריחוק דרך ו' ימים ביניהם כדי לתור להם מנוחה מן המצות אשר מאסו בהם, עכ"ל. והרבה יש להתעורר בהתחזקות ב'קביעות עיתים לתורה' כח, ללמוד חק תלמודו בכל יום ממש^{כח}, ושלא יעבור עליו אפילו יום אחד ח"ו לבטלה, בכדי שלא יהא בכלל 'אם תעזבני יום יומיים אעזבך'.

הנרות, ומבאר המדרש על פי משל (עיי' בהערה)^{כז}, שאכן הקב"ה הוא בעל הבירה והוא בעל האורה, אלא שנחת רוח תבוא לפניו כשקרוצי חומר יביאו משלהם כפי שידם - יד כהה משנת, כי זה יעלה לפניו לריח ניחוח^{כז}.

ומבאן, יענה כל חדר וחד ליצרו שבא לפתותו ולומר לו - אין זה מן הראוי כי שפל ונבזה כמוד יעבוד את ה' הגדול הגיבור והנורא, המתן נא, אולי עוד יחוס עליך הבורא ויביא עליך זמני אורה, אז תזכה להתעוררות והתלהבות לעשות נחת רוח לבורא יתב"ש, ואז יהא יאה ונאה שתעבוד את אלוהיך, כי באמת אדרבה ואדרבה, אין לך שעת רצון יותר מזו, ויותר חפץ הקב"ה בעבודת האדם כשהוא מרוחק, ולא עוד, אלא שעליו להודות לו יתב"ש, כי כבר אמר הנביא (ירמיהו לא ב) 'מרחוק ה' נראה לי' - על ידי הריחוק מה' מתקרבים אליו מאד.

אותי יום יום ידרושון - לעסוק בדברי תורה דבר יום ביומו בפרשתן (י לג), 'ויסעו מהר ה' דרך שלושת ימים וארון ברית ה' נוסע לפנייהם דרך שלושת

כו. וז"ל המדרש, למה הדבר דומה למלך שהיה לו אוהב (איש מפשוטי העם), אמר לו המלך, תדע שאצלך אני סועד, לך ותקן לי (סעודה). הלך אוהבו והתקין מטה של הדיוט, מנורה של הדיוט, ושולחן של הדיוט. כיוון שבא המלך באו עמו שמשין שסיבבו מכאן ומכאן מנורה של זהב (להאיר ולכבוד) לפניו. כיוון שראה אוהבו את כל הכבוד התבייש (להציע לפני המלך את כליו) והטמין את כל מה שהתקין לו שהיה הכל (כשל) הדיוטות. אמר לו המלך, וכי לא אמרתי לך שאצלך אני סועד, למה לא התקנת (הכנת) לי כלום. אמר לו אוהבו ראיתי את כל הכבוד הזה שבא עמך, ונתביישתי והטמנתי כל מה שהתקנתי לך - שהיו כלי הדיוטות. אמר לו המלך, חייך שאני פוסל את כל כליי שהבאתי, ובשביל אהבתך איני משתמש אלא בשלך, עכ"ל. וכלומר, כי כלי זהב ומשכיות חמדה יש למלך די והותר בביתו. ואיננו נצרך ל'טובותיו' של רעהו הפשוט שיפאר שולחנו בכגון דא, ומה חסר בבית המלך - אותם כלים פשוטים שמציג האיש הפשוט אחר שנתייגע להשיגם לפי כוחותיו.

כיו"ב הוא לגבי כל ענייני עבודת האדם, אין הקב"ה דורש ומבקש מאדם מדרגות יראה ואהבה כשל המלאכים כי מזה יש לו די והותר למעלה למעלה... ובכלל אין הקב"ה נצרך ל'טובותינו' שנעבדו ונפארו בכלים מפוארים - במדרגות גבוהות באהבה ויראה יותר ממדרגתו - כראוי לבית המלכות, כי אין לו חפץ אלא ב'כלים' שלנו - התגברות על היצר על הקנאה ושנאה ושאר תאוות הלב הן וכיוצא בהם... ומזה בא תענוג ונחת רוח לפניו.

כז. יש להוסיף מה שאמרו להמליץ - מאי טעמא אמרה תורה להניח תפילין על הידיים, ומדוע דייקא על יד כהה השמאלית, אלא, שלא הרי הידיים כהרי העיניים ואוזניים וכו', כי אף שגם מהם יש לאדם שניים מכל אבר, מכל מקום בכוחם ובפעולתם שווים הם, כי שמוע ישמע הן באוזן ימין הן באוזן שמאל ללא כל חילוק. כמו כן ב' העיניים שווים הם. ובזה נשתנו הידיים, כי עיקר פעולותיו עושה האדם ביד ימין ואילו ידו השמאלית 'יד כהה' היא, חלשה ורפה יותר מן השנייה. לזה נצטוונו בבואנו להניח תפילין שהיא 'דביקות בבורא יתב"ש' להניחם דייקא על היד כהה, להורות כי דייקא מהחלשים, ומזמני הנסיון והחשכה, שם הוא עיקר דביקות הבורא, ושם יתגלה 'יחודו ואחדותו יתברך שמו בעולם'.

כח. הרה"ג רבי יהודה אריה דינר שליט"א מביא מעשה ממחותנו הרה"ג רבי שמואל בירנבוים ר"י מיר בארה"ב, שפעם נסע למקסיקו לצורך אסיפת כספים לשיבתו הקדושה, ובית האכסניא היה בבית אחד מתלמידיו (לשעבר),

באר הפרשה - פרשת בהעלותך

במדרש רבה פר' ראה (פרשה ד) 'הסייף והספר ירדו כרוכים מן השמים, אמר להן אם תעשו מה שכתוב בספר הזה אתם ניצולים מן הסייף הזה, ואם לא תעשו, אתם נהרגים בסייף הזה', וכוונתם בזה כי אינו דומה פורק עול לימוד התורה לעובר שאר עבירות, כי בשאר עבירות העונש מעותד ליום מועד כי יבוקר פנקסו, אבל ביטול תורה אינו כן אלא עונשו כרוך בעקבו כשני דליים מים כשזה עולה זה יורד. ועל כן אמרו חז"ל (אבות ג ה) הפורק ממנו עול תורה נותנים עליו עול מלכות ועול דרך ארץ'. כי העוב את דרכי התורה נכנס מיד לעול מלכות ופורענות באה עליו, נמצא שעצם חטא עויבת התורה היא עצמה פורענות כי הם כרוכים זה בזה. לכן באותה שעה שעזבו וברחו ממתן התורה, מיד ראה משה רבינו כי שעבוד עול מלכויות

והנה אמרו חז"ל (שבת קטז. הובא ברש"י פסוק לה) כי פרשת ויהי בנסוע הארון הרי הוא ספר בפני עצמו, והוא נבדל בננין הפוכין בתחילתו ואחריתו - להבדיל בין פורענות לפורענות, ובתוס' (שם) ביארו שפורענות הב' הוא פרשת 'ויהי העם כמתאוננים', ונאמר מיד 'ותצא אש'. והפורענות הא' היא מה שנאמר 'ויסעו מהר ה'', וכמדרש חז"ל 'כתינוק הבורח מבית הספר'.

ולבאורה צ"ב, דבשלמא בפרשת המתאוננים אכן יש בה 'פורענות' - ותצא אש. אבל איזה 'פורענות' היא במה שהם ברחו מבית מקום לימודם, שאין זה אלא עוון אבל לא פורענות.

ומבאר ה'חתם סופר' זי"ע (ספר הויכוח מכת"ק בדרוש לו' אב עמ' נא) באופן נורא וז"ל. 'כי הנה איתא

בהיותו שם הבחין ר"ש שבעל האכסניא טרוד מאד מאד, דאגתו היתה פרושה על פניו, ניסה ר"ש לעודדו ולחזקו, על כן שאלו, תלמידי יקירי, האם אירע משהו לא טוב אצלכם בבית בשפחה בקהילה וכו', בעה"ב לא אבה לענות, אבל אחרי הפצרות רה"י ענהו, הנה עשיתי 'עסק' טוב בו חישבתי להרוויח הון רב עד מאד, אבל, העסק נעשה מתחת השולחן - כלומר, מבלי לדווח לרשויות המס, ועתה עלו אנשי המס על כך, והם מתעתדים לבוא אלי ולחקור אותי חקירות עמוקות, ויש בזה הן סכנת הפסד של אלפים ומיליונים, והן סכנת מאסר בבית האסורים לשנים רבות וארוכות.

שאל אותו רה"י, והיכן חשבת לשבת עמהם, ענה בעה"ב הנה בסלון שבביתי, אמר לו רה"י, הבא נא תשו' רעק"א, ונתיישבו שניהם לעסוק בתורת הרעק"א בעמקות ויגיעה עצומה באותו מקום שבעה"ב הראה עליו כ'מקום החקירות'. כעבור כמה ימים באו אנשי המס, ובס"ד ענה האיש תשובות על כל שאלותיהם, ויצא נקי לגמרי, חף מפשע ונפטור מהם לגמרי לגמרי. ברוב התרגשות הודיע לרה"י על ה'נס' הנגלה שאירע עמו, אמר לו רה"י, יש ב'קבלה' מקמאי, שכשלוּמדים תורה בהתמדה ובחשק יש בזה כח לבטל כל הגזירות...

הבט נא וראה דברות קדשו של הרה"ק ה'אבני נזר' זי"ע (אביר הרועים אות קי"ג) בלשונו הטהור 'כל הדחקות והצרות שיש לישראל בכל העולם רח"ל, הוא הכל בשביל שלומדים הגמרא כאדם שרוצה לישן שלופעדיג, ואם היה העולם מציייתים לו, ולמדו הגמרא עם חיות, היה הוא ערב בדבר שלא יחסר לשום ישראל פרנסה'.

כט. ובעניין זה אמרו לרמזו בהא דאיתא בגמ' (שבת פו:) 'בשבת ניתנה תורה לישראל', שבא ללמד שכשם שיום השבת קבוע ועומד, ולא יוכל בר אנוש להקדימה ולאחרה לעולמים, אף אם מאד מאד נחוץ לו להזיז את השבת ליום אחר מחמת עסק ממון שנזדמן לו וכדו', ואפילו אם ירצה להשלימה בכפליים כגון לערוך במקומו ב' ימי שבתות גם כן לא יועיל לו במאומה. כיוצא בו, 'בשבת ניתנה תורה' - אין להזיז 'שיעור תורה' הקבוע, ולא יאמר למחרת היום אשלים את הלימוד היומי, אלא בכל יום ויום עליו להשלים את חוק לימודו.

ל. מיקירי קרתא דשופריא ומנקיי הדעת שבה היה הגה"צ רבי זלמן בריזל זצ"ל, ביום מן הימים הוצרך ר' זלמן להיכנס אצל הרה"ק ה'אמרי חיים' מויוז'ניץ זי"ע ונקבע לו לשעת בוקר מוקדמת, ולכן הקדים ר' זלמן והגיע לבני ברק בלילה שלפני היום, והשתכן אצל בנו ר' נטע. והנה מנהגו של אותו חסיד היה לשכב במיטתו בין השעות 11 בלילה עד 2 לפנות בוקר, ותיכף היה מתעורר לעבודת הבורא. באותו לילה לא הספיק רבי זלמן להשלים כל שיעוריו בתורה, ועל כן נשאר ללמוד לגמור חוק לימודו, הפציר בו רבי נטע שילך לישון וכבר ישלים את לימודיו למחר... אך ר' זלמן לא זע כלל לשמע דבריו אלא המשיך בלימודו, אך בנו שדאג לו המשיך ואמר לו, אולי תמשיך מחר... אולי תשלים למחרת את חוק לימודך... הלא מאוחר כעת... משראה שאינו נענה לאחר כל ההפצרות המרובות, פנה ר' נטע אל מטבח ביתו וישב לסעוד את לבו בסעודת הערב. אדהכי והכי סיים ר' זלמן את לימודיו, ובעברו ליד המטבח הבחין בבנו האוכל לשובע, פנה אליו ואמר לו... די לך נטע בני, אולי תשלים למחרת...

מתוח כנגדם, פתח בתפילתו ואמר - 'קומה ה' ויפוצו אויביך וינוסו משנאיך מפניך, ולא ישלטו בבניך'.
 והזמן גרמא להתחזקות בלימוד התורה לא שהלא עומדים אנו בשבעת ימי תשלומים לחג קבלת התורה לב, ונודע מה שכתב הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (ספר הזכות פר' נשא) 'המדרש מאריך (בפרשת נשא) יותר מבכל מקום, וכן בזוה"ק האידרא. ולמה, נראה - לפי שבכל שנה הפרשה (חלה) בחג שבועות שניתנה לנו התורה' וכו', והרי שבימים אלו הקב"ה נותן 'שפע' של תורה,

לא. נוראות אמר הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע בנוסח התפילה (בברכות ק"ש שבתפילת הערב) כי הם חיינו ואורך ימינו - אם התורה הקדושה היא מקור חיותו ועוסק בה תמיד. אזי 'ובהם נהגה יומם ולילה' - על ידי לימוד התורה נעשה הוא מנהיג העולם, אם ירצה יהפוך לילה ליום, ואם ירצה יהפוך יום ללילה (מובא גם בקובץ באו"י עט עמוד קכ"ו בהערה ה).
 לב. ודע כי אין הקב"ה דורש ומבקש מאתנו אלא להתחיל מבראשית, יתחיל בעבודתו המוטלת עליו - לעסוק בתורה בהתמדה כל חד וחד בדרגא דלילה, ואז יגמור ה' בעדו, כדברי רש"י (שמות יט ה) 'ועתה אם שמוע תשמעו בקולי, אם עתה תקבלו יערב לכם מכאן ואילך - שכל התחלות קשות'. אבל אם יתיימש מלהתחיל אף בעת ההתחלות הקשות, להיכן יגיע...

אמרו המושלים להמשיל מדרכו של עולם, פעם קנה הקונה מנעלים חדשים ושילם עליהם במיטב כספו, בעודו נהנה להלך במנעליו החדשים החלו המנעלים ללחוץ על רגליו עד כדי זוב דם בכמה מקומות בכף רגלו, מיד אץ הקונה אל ה'מוכר' וגער בו, איזה מנעלים נתת לי, וכי לזה כיליתי את כספי - שיזובו רגלי דם ויהיו נפוחים וכואבים בכל אבר ואצבע שברגלי... אמר לו המוכר, תנוח דעתך קונה יקר, אין ברירה אחרת - כך הוא דרכו של מנעל חדש, המתן בסבלנות כשבועיים ימים ותראה שכל הלחץ שהמנעל לוחץ פסק ותהנה עד מאד ממנעליך החדשים והטובים... וכן עשה האיש, חלץ מנעליו הניחם בארון שבביתו, לאחר שבועיים שב ללבשם, ואוי... שוב הם לוחצים את רגליו במידה מרובה. כאן כבר פקעה סבלנותו וברוב כעס נכנס לבית המוכר ושפך על ראשו קיתונות של זעם וחימה, למה רימיתני זה פעמיים, כבר עברו שבועיים ושום דבר לא זו ולא נפתחו הכאבים, חקר המוכר למעשיו של הקונה ה'חכם', ומשהבין את הנהגתו עם המנעלים פתח את פיו ב'מענה רך ישיב חימה', לא מחכמה שאלת על כך, כי לא הייתה כוונתי שתניח המנעלים בארון ומאליהם יפסיקו להכאיב וללחוץ אותך אחר שבועיים, 'אם כה תעשה' - שתמשיך לנעול אותם לרגליך על אף היותם כואבים ומכאיבים אז כעבור שבועיים ימים יקבלו המנעלים צורת רגליך והכל יבוא על מקומו בשלום... כיו"ב לענין עסק התורה, הגם שרק כל התחלות קשות, מ"מ על האדם להתחיל ללמוד, וא"א לו להניח את הגמרא בארון הספרים ולאחר שבועיים ימים להוציא משם את הגמרא ולהתאונן שלא זו מאומה ועדיין קשה עליו לעסוק בתורה, רק אם יעסוק בתורה ויקיים כל התחלות... אז לאחר זמן ינוח לו וירגיש טעם מתיקות התורה בעזהשי"ת.

עוד משלו, לאיש שלמד מחברו לנהוג ברכב (דרייווען א קאר), ה'מלמד' יצא עמו על הדרכים, והראהו כאן נוסעים ושם עומדים, כאן ממתינים ושם ממשיכים, בכפתור זה מדליקים ובזה נוסעים אחורנית וכו' וכו', על אם הדרכים הורה לו להיכנס לצידי דרכים, שם ראו מקום גדול מקורה ובצד חנות, תמה התלמיד מה יש כאן, וכי למיני מתיקה אני צריך כעת... הראה לו המלמד שיש שם עמודים עם צינורות, צינורות הללו מוליכים דלק ובניזין לקרבי הרכב, ורק כך אפשר להמשיך בנסיעה, כי ללא שיררו את צמאון הרכב לדלק (גזע) לא יסכים להמשיך בנסיעה. משקרבת התלמיד ל'מקור' הדלק, זעק, אוי ריחו נורא, אינני מסוגל לעמוד כאן אפילו עוד רגע כמימריה, עצה טובה יש לי - תחת הבניזין יבוא הקולה - באחורי הרכב (טראנק) יש לי בקבוק חדש של 'קוקה קולה' - את תכולתו אשפוך בפי הרכב אשר שם הוא שותה לצמאו... וניסע לשלום, אמר המלמד, לא ולא, זה לא יעבוד, טען התלמיד בטפשותו, וכי למה תדבר כן, מי פיתה אותך לחשוב שטויות כגון דא, מה בין קולה לדלק, אדרבה הקולה הוא משקה חשוב פי כמה וכמה ועולה על שולחן מלכים... והרי אין צורך לבאר טפשותו של התלמיד, כי 'מאשין' (מכשיר) זה נוסע דייקא עם דלק ובניזין, ועם קולה אינו זו ממקומו.

ולדידן, הרוצה להתקדם, לעלות במעלות התורה, ידע, כי מאשין זה - עסק התורה, יוכל ליסע רק יחד עם ה'קושי', לא עם תענוג ובקלות - כאותו משקה המענג - קולה, יצליח להתעלות, רק דייקא עם 'כל התחלות קשות' אז אכן, סוף דבר, ש'יערב' לכם מכאן ואילך.

באר הפרשה - פרשת בהעלותך

ועדיין השערים פתוחים לרווחה לכל הרוצה לבוא וליטול את ה'לג.

והטבנו לך - להיות טוב ומיטיב ולא להיפך ח"ו

בפרשתן (י"ד), 'ואם באחת יתקעו, ונועדו אליך הנשיאים ראשי אלפי ישראל'. ולכאורה קשה, וכי לקרוא ל"ב אנשים מתוך בני ישראל (שהרי לא עלה מספר הנשיאים יותר מ"ב) הוצרכו ל'חצוצרות', מדוע לא נשלח 'שליח' שיקראם לאסיפה. ומבאר הרלב"ג, כי אם היו שולחים שליחים היה מקום לבעל דבר להרחיק ריב בין הנשיאים, בטענה מדוע לנשיא פלוני קרא משה ראשון - הרי לך שהוא מחשיבו יותר ממני. ומתוך זה תתלבה אש המחלוקת... ותוצאותיה מי ישורנה... על כן אמרה תורה 'ואם באחת יתקעו' ונמצא שכל הנשיאים הוזמנו יחדיו באותו רגע ובאותו כבוד, וייסתם פיהם של בעלי מחלוקת ל"ד.

ושמא תאמר, וכי נגזר עלי לסבול מחמת 'דמיונותיו' של פלוני, הרי אני מהלך בדרך ישרה, ואם

פלוני 'מסובב' בדמיונות שווא ומדוחים יאכל בעצמו את פרי מעלליו. תשובתו בדברי הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע בפרשתן על הפסוק (יב ג) 'והאיש משה עניו מאד' וברש"י 'שפל וסבלן', וביאר, כי להיות שפל ועניו הוא באמת מעלה גדולה מאד. אך יש מעלה יותר מזה - שיוכל לסבול את שפלות חברו (ליקו' הרי"ם בפרשתן). ודבר שפתיים אך למותר.

וביותר יש להיזהר במשנה זהירות בשמירת הלשון - שלא לדבר סרה איש ברעהו ואדרבה לדבר טוב איש על רעהו. דכתיב בפרשתן (ט פ) 'על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו', וביארו צדיקים על פי - בשמירת פיו הוא גורם שה' יחנו - שה' יחנה וישרה שכינתו על האדם. ועל פי על ידי ה'פה' - ה' יסעו באם אינו שומר את פיו הרי הוא מגרש את השכינה הקדושה ממנו, ותסע השכינה להלאה (אילנא דחיי, פיעטרעקאוו תרס"ח) לה'.

אדרבה, יהא כל אחד מבקש שלום, מרבה באהבת חברים לו ואהבת ישראל ומשתדל בטובתם. בא וראה עד כמה יקרה מידה זו בעיני ה', דהנה כתיב

לג. מעשה באב לבחור מהולל בתשבחות, שהבין את 'טיב הסחורה' שברשותו, ובבואו לעונת השידוכים כשהצעות החלו לזרום כגשם ביום החורף, ביקש האב (מלבד זאת שעמד האב להסכים רק לשידוך חשוב ומשובח) שיתנו לו 2 דירות עבור הבן, משעברו כמה חדשים ולא התקדם מאומה החלו השדכנים להסביר לו כי עליו לרדת מהעץ... וכי באמת כך תתגאה עם בנך וכיו"ב משאר טענות. אך הלה עמד על שלו.

ויהי היום, ותיהום כל העיר, השמעתם, אותו בחור בא בקשרי שידוכין, עם מי... עם בת פלוני, המה ראו כן תמהו, והלא ידוע אותו אבי הכלה דלפון בן דלפונים, וכי הוא הבטיח ל'חתן' 2 דירות, והרי אף את ההוצאות של הלבשה וכיו"ב יצטרכו לאסוף ב'שטיבלעך' עבורו...

משנתבקש אבי האב הסבר לכך, ענה, הנה כל השדכנים טרחו להסביר לי עד כמה בני החשוב אינו חשוב כל כך, בני הצדיק אינו צדיק כל כך - עד כדי 2 דירות, בני הת"ח אינו ת"ח, אבל זה האיש שזכיתי להיות מחותן, הוא 'מבין' כהוגן על בני, ובכל העת הכריז כי אכן חתן זה ראוי לקבל 2 דירות ואף יותר, אבל מה יעשה שאין בידו לשלם כל כך...

על דרך זה ייאמר לעניין לימוד התורה, שהיא מחזרת אחר מי שמבין 'בטיבה' ומכיר בגדולתה, ואף אם אין לו 'שלם', כל עוד שהוא מכיר בחשיבותה ורוצה לזכות בה מתוך הכרה בקדושת התורה... סוף דבר, אם לא יתייאש וינסה לקנותה אכן יזכה לתורה.

לד. ובדרך זה פירשו (עי' בני יששכר מאמרי תמוז אב ד א) הא דאיתא בגמ' (תענית לא.) 'עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בגן עדן', כי 'מחול' הוא בצורת עיגול שאין לו ראש ולא סוף, ולא שייך בו 'מזרח'... על כן יעשה הקב"ה מחול דייקא להראות שכולם שווים לטובה, ולא יהיה האחד מכובד יותר מחברו. לה. וכבר אמרו בעלי המוסר ב'לשון נופל על לשון', כי הקב"ה ברא בעולמו 'דומם צומח חי מדבר', ובכל אחד מהם כשימות ויכלה הדבר נקרא בשם 'נבל', הצומח ייקרא 'עציץ נובל', הדומם 'נבלי חרס' והחי נבילה, על משקל זה נאמר שניבול פה הוא הוא סופו של ה'מדבר' - האדם. כי אם אינו שומר פיו הרי זה נחשב כ... ל"ע. לו. הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע היה חותנו של הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע, ומפעם לפעם היה מבקר אצל חתנו (כי ג' בתים היו לו, בקארלין, במעזיבו ובסאדיגורא), והנה בסאדיגורא היה המנהג שהאדמו"ר נותן מטבע,

עליו מן השמים, וזהו 'והמן' היינו הפרנסה והשפע הבאה לו מן השמים הוא 'כורע גד' ר"ת גומל דלים, היינו כפי מה שהוא גומל דלים ומרחם על הבריות כך מרחמים עליו מן השמים.

יהא רעוא מן קדם אבוהון די בשמיא שנזכה לעלות ולהתעלות בדרכי האמונה הטהורה, בשמחה ובטוב לבב ל', ויקויים בנו הפסוק דפרשתן (י כט) 'כי ה' דיבר טוב על ישראל' לח, ואור חדש על ציון תאיר לט במהרה בימינו אמן.

בפרשתן (י לב) 'והיה הטוב ההוא אשר ייטיב ה' עמנו והטבנו לך', ומבאר הרה"ק 'חתם סופר' זי"ע (ד"ה לכה אתנו) כי 'אחד מהטובות שהקב"ה מתחסד עם עושי רצונו הוא שיזכהו להטיב לאחריו'. וזהו הטוב אשר ייטיב ה' עמנו שנזכה לזהטבנו לך.

וגדול מתן שכרו של המיטיב לזולת, וכמו שביאר הרה"ק ה'דגל מחנה אפרים' זי"ע (בפרשת בשלה) על הפסוק בפרשתן (יא ז) 'והמן כורע גד הוא', עפ"י דברי חז"ל (שבת קנא:): 'כל המרחם על הבריות מרחמים

והחסידים היו מוכרים את המטבע לכל המרבה במחיר, ובסכום המעות שנכנסו היו קונים 'לחיים' - משקה ליושבים בחצר הקודש, פעם אחת נמכר המטבע בסכום גדול אשר נותר ממנו לאחר קניית ה'תיקון' (כי היו שם באותו הזמן כמה גבירים ממשפחת הורנשטיין המפורסמת), והיו אז חילוקי דעות בין החסידים מה לעשות ב'נותר' - אם להוציאו על איזה דבר מצוה חשוב העומד על הפרק או שאין משנין בכגון דא, חסידי הרה"ק מסאדיגורא לא אבו לשאול את רבם, על כן ניצבו לפני הרה"ק ה'בית אהרן' ששהה באותה העת בסאדיגורא, ושאלוהו כדת מה לעשות בתמורת המטבע, ענה ה'בית אהרן' ואמר, אין לשער רוב הטובה הנפעלת משיבת חברים מקשיבים כאיש אחד בלב אחד - הן בהתעלות רוחנית, הן בהשפעות טובות, על כן אינו מן הראוי להוציא מעות שהוקדשו לקניית משקה לחברת אנ"ש לענין אחר. לז. הנה כתיב בפרשתן (ח יט) 'ולא יהיה בבני ישראל נגף בגשת בני ישראל אל הקודש', וברש"י, 'שלא יצטרכו לגשת אל הקודש'. דבר נחמד הביא הרה"ק ה'אמרי נועם' זי"ע (אות י) לפרש בדרך צחות, ע"פ המסופר על גביר אדיר אשר היה בריא ושלם בגופו ובממונו, ואף נתברך בבנים כשתילי זיתים, פעם אחת ניצב האיש לפני הרה"ק המגיד מקאז'ניץ זי"ע וביקש את ברכתו, שאלו 'המגיד' הרי לא חסרת מאומה ומדוע באת אלי, השיב הגביר, על הא גופא באתי לבקש את ברכת הרבי, שלעולם לא אצטרך לבוא אליו... עפ"י ביאר ה'אמרי נועם' בלישנא דקרא, כי 'הקודש' מרמז על הצדיק, והכי קאמר 'ולא יהיה בבני ישראל נגף בגשת בני ישראל אל הקודש', שלא יצטרכו לגשת אל הצדיק מחמת נגף ח"ו וכדומה ושאר חסרון, אלא רק לזאת ילכו אל הצדיק לבקש ממנו שיפעל בתפילותיו שלא יצטרכו לגשת אל הקודש... ולעולם לא יחסר להם מאומה, אכ"ר.

לח. ידוע שהרה"ק מלעכאוויטש זי"ע אמר פעם בחזרו מבית הטבילה בערב שבת קודש פרשת בהעלותך לעת כזאת היה עלינו לשורר ולזמר בתופים ומחולות, כי בפרשה זו כתיב 'כי ה' דיבר טוב על ישראל'.

לט. אגב אורחא, הנה איתא מהרה"ק רבי פינחס מקאריץ (אמרי פינחס השלם פ"ר בא), שהכל תלוי ב'אור הגנוז', ואיתא בזוהר הקדוש (ויקרא פח:): שבכל יום יש רגע אחד שאז מתגלה אור הגנוז, ובאותו הזמן מתקבלים כל התפילות, ולכך איתא במדרש (עיי' דב"ר ב יב) 'קוה אל ה' - אפילו מאה פעמים, כלומר, כשאדם מתפלל על איזה דבר הרבה פעמים ואינו נענה יתפלל עוד ולא יתייאש, וביאור הדבר, כיון שהכל תלוי באור הגנוז וכבר אמרנו שבכל יום הוא מתגלה בעולם, ואפשר שיזדמן לו לאדם אותו עת שיתגלה האור ומיד נעשה בקשתו, כי דבר הגנוז אין יכולים לידע אימתי מתגלה, ומוסיף שם מכל מקום משמע קצת שבבוקר קודם נץ החמה מתגלה ואז עת רצון לשאול כל אחד צרכיו (נ"ל בשם הבעש"ט ז"ל). עוד איתא באמרי פינחס (בפרשתן) שבפרשת בהעלותך מאיר ומתעורר ענין אור הגנוז, אמור מעתה כי 'עת רצון' נפלא הוא בכל השבוע לקבלת התפילות.